

Sygn. akt II UK 243/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku R. I.
przeciwko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.
o wysokość kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 marca 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca – R.I. - wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 stycznia 2014 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa procesowego: art. 473 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c. w związku z art. 217 § 2 k.p.c. i art. 227 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 6 k.c., przez uznanie, że dowody pośrednie w postaci legitymacji ubezpieczeniowej S. D. i B. P., zeznania świadków C. D., S. D., B. P. i wnioskodawcy, a przede wszystkim opinia biegłego G. J., nie są wystarczające do poczynienia ustaleń faktycznych co do wysokości uzyskiwanego przez skarżącego wynagrodzenia, z jednoczesnym pominięciem zeznań świadków B. P., T. K. i W. M. i nieprzeprowadzeniem dowodu z uzupełniającej opinii biegłego J.D. albo innego biegłego z zakresu rachunkowości i uznanie, że teza dowodowa co do dowodu z opinii biegłego G. J. została wadliwie sformułowana, uznanie, że

dokumenty, na których opart się biegły G. J., były szczątkowe, uznanie, że wnioskodawca nie wykazał otrzymywania dodatkowych składników wynagrodzenia, a nadto obarczenie wnioskodawcy negatywnymi skutkami braku inicjatywy dowodowej, przy jednoczesnym braku możliwości odnalezienia i przedłożenia przez odwołującego jakichkolwiek innych dokumentów płacowych dotyczących jego zatrudnienia, a w konsekwencji uznanie, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na jednoznaczne ustalenie uzyskiwanego przez wnioskodawcę wynagrodzenia w inny sposób niż przez przyjęcie do wyliczeń podstawy wymiaru czasu pracy 46 godzin tygodniowo, a w konsekwencji ustalenie znacznie zaniżonego wynagrodzenia stanowiącego podstawę do ustalenia kapitału początkowego, naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. w związku z art. 174 ust. 1 i 3 oraz art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), a nadto naruszenie prawa materialnego, tj. art. 114 ust. 1 ustawy o ustawach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polegającego na zaniechaniu dokonania przeliczenia wysokości emerytury zgodnie z wnioskiem skarżącego i uznanie w niniejszej sprawie, że zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na jednoznaczne ustalenie wysokości wynagrodzenia wnioskodawcy z 20 lat kalendarzowych od 1975 r. do 1998 r. i przyjęcia do obliczeń kapitału początkowego wynagrodzenia wnioskodawcy z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1998 r., co w konsekwencji znacznie zaniżyło wysokość kapitału początkowego, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy z lat późniejszych, wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej współpracownika ubezpieczonego S.D., zeznania świadków S.D. i C. D. oraz wydana opinia biegłego z zakresu rachunkowości G. J. pozwalają na ustalenie wysokości wynagrodzenia wnioskodawcy w wybranych przez niego latach, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o emeryturę, a także przez przyjęcie, że opinia biegłego G. J. nie może stanowić podstawy do ustaleń z uwagi na jej oparcie na szczątkowych dokumentach, podczas gdy stwierdzenie biegłego G. J. w ustnej opinii wydanej na rozprawie w dniu 7 lipca 2009 r., że karty pracy świadków D. i P. były szczątkowe, dotyczyło lat 1972 - 1974,

albowiem tylko w tym zakresie kwestionowana była opinia biegłego i tych lat dotyczyła ustna opinia uzupełniająca biegłego; art. 328 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez nieustosunkowanie się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku do wszystkich zarzutów apelacyjnych i lakoniczne stwierdzenie, iż zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu, a także pominięcia zeznań świadków B. P., T. K. i W. M. oraz dowodu z uzupełniającej opinii biegłego J. D. lub opinii innego biegłego z zakresu rachunkowości.

Skarżący „z uwagi na rażące naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa, czego uzasadnienie zawarte zostało w uzasadnieniu poszczególnych zarzutów kasacyjnych” podniósł „iż zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo tzn. przepisy wskazane w podstawie skargi kasacyjnej, w związku z czym wnoszę o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego

wyvodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Gdy idzie o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na przesłankę oczywistej zasadności skargi, to w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu

Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Takiego wyводу w uzasadnieniu skargi jednak brak. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący odnosi się jedynie do podstaw kasacyjnych, tym samym w sposób niedopuszczalny utożsamiając podstawy skargi kasacyjnej (naruszenie określonych przepisów) z okolicznościami uzasadniającymi przyjęcie jej do rozpoznania.

Nie sposób też nie dostrzec, że argumentacja przedstawiona na uzasadnienie obu podstaw kasacyjnych dotyczących zarówno naruszenia prawa materialnego, jak i przepisów postępowania odnosi się wprost do oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Nie jest bowiem pominięciem dowodów w rozumieniu art. 382 k.p.c. odmowa przydania im waloru wiarygodności. Odmówienie wiary określonym dowodom nie stanowi również nieuprawnionego w świetle art. 473 k.p.c. ograniczenia dopuszczalności dowodu ze świadków i przesłuchania stron.

Podobnie nie jest usprawiedliwiony zarzut naruszenia prawa materialnego z powołaniem się na to, że dowody zgromadzone w sprawie zostały wadliwie ocenione.

W rezultacie więc tego rodzaju zarzuty, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., uchylają się spod kontroli kasacyjnej. Zgodnie bowiem z tym przepisem podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76). Artykuł 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c. Wszakże ten właśnie przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06 LEX nr 230204; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366).

Jeśli natomiast chodzi o wymagane elementy uzasadniania wyroku Sądu drugiej instancji (art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.), to uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji, z uwagi na odpowiednie stosowanie art. 328 § 2 k.p.c., musi zawierać między innymi wskazanie okoliczności faktycznych, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia obejmuje ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione oraz ocenę dowodów stanowiących podstawę ustaleń. Ustalenie stanu faktycznego sprawy stanowi warunek prawidłowego zastosowania prawa materialnego. Przy uwzględnieniu charakteru postępowania apelacyjnego judykatura dopuszcza uproszczony sposób wskazania przez sąd drugiej instancji podstawy faktycznej rozstrzygnięcia przez stwierdzenie, że sąd drugiej instancji podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, jeżeli takiej oceny dokonuje sąd rozpoznający apelację. Konieczne jest jednak wyraźne stwierdzenie w tym zakresie zawarte w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji, co też Sąd Apelacyjny uczynił po szczegółowym (a nie lakonicznym) omówieniu zarzutów apelacji, stwierdzając w podsumowaniu, że Sąd Okręgowy „przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany

materiał, wbrew twierdzeniom apelacji, poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej a art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne.” (str. 19 uzasadnienia).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.